

Oči imajo, da jih zatiskajo

Odhajam s čisto vestjo, saj smo naredili ugledno pivovarno, združili slovensko industrijo pijač, je ob svojem odstopu z mesta predsednika nadzornega sveta za nacionalno televizijo med drugim dejal Anton Turnšek.

Dobro, nekateri imajo pač debelo kožo. Samo tako Turnšek javnosti lahko zatrjuje, da je s pivovarno in podjetji, ki jih je ta prevzela, vse v redu, in da ima lahko čisto vest. Drugim, predvsem pa sebi kratko malo noče priznati, da je kot vpliven član nadzornega sveta Pivovarne Laško svoje delo opravljal zelo slabo in da je zato nastala velika škoda. Na lastni koži jo bo občutilo na stotine »navadnih« ljudi.

Turnšek, dobitnik nekaj menedžerskih nagrad, je Pivovarno Laško je vodil do novembra 2005. Takrat se je po petindvajsetih letih njenega vodenja upokojil in tako končal svojo menedžersko kariero. Mirno lahko rečemo, da je bila njena zadnja tretjina bistveno manj uspešna kot prvi dve, saj so se veliko več kot s svojo osnovno dejavnostjo ukvarjali s tem, katero podjetje prevzeti in kako na hitro obogateti. Turnškov naslednik Boško Šrot je to ambicijo, ki jo je želel obrniti v osebno korist, prignal do absurda in poloma.

Nekako ob menjavi na vrhu pivovarne je bil za predsednika nadzornega sveta imenovan Igor Seničar, prvi mož celjskega Kovintrada. Torej podjetja iz bližnje sosesčine. Že to je po svoje zgovorno. Sam Turnšek pa je junija 2006 postal član nadzornega sveta pivovarne.

Kakšen je bil Turnškov resnični položaj znotraj tega nadzornega sveta in kakšno je bilo njegovo poznejše razmerje do Šrota, ni znano. Lahko bi bil zelo vpliven, koliko pa je to možnost izkoristil, pa je drugo vprašanje. Vsekakor pa se mu Šrotovo početje in metode nikoli niso zdeli sporni in škodljivi. Če bi se mu, bi iz nadzornega sveta odstopil in glasno povedal, zakaj.

Ko se je Pahorjeva vlada lani spomladi v bankah v solastništvu države odločila zapreti posojilno pipico za kratkoročna posojila, s katerimi je pivovarna dotlej financirala svoje prevzeme, je Seničar lahkotno odstopil, češ da ima zaradi krize veliko opraviti v svojem podjetju. Drugače rečeno, zbežal je pred odgovornostjo in zoprnimi nalogami, ki bi ga neizogibno doletele, predsedniški položaj v nadzornem svetu pa je prevzel Turnšek. Ena od prvih, prav nič prijetnih potez, ki jo je bil prisiljen narediti na zahtevo bank, upnic prezadolžene pivovarne, je bila zamenjava Šrota. Izpeljal jo je gladko.

Turnšek je lani dal soglasje, da bo nadzorni svet od letošnjega junija naprej vodil še en mandat. No, zdaj se je temu odpovedal in odstopil. Zakaj? O tem obstajata dve tezi.

Prva je, da se je zbal naraščajočega pritiska organizacij malih delničarjev. Ena od njih ga je začela javno obtoževati, da je soodgovoren za polom pivovarne in da bo, če ne odstopi do 5. maja, zoper njega vložila odškodninsko tožbo. Očita mu, da je neposredno odgovoren za vzpon in neracionalno poslovanje Šrota in da ni pravočasno ukrepal, čeprav bi kot nadzornik moral, da je soodgovoren za veliko zadolženost celotne skupine in razprodajo njenega premoženja, še zlasti Jadranske pivovare in objektov nekdanje Prerade Split. Še posebej pa jo je razjezilo razkritje, da je nadzorni svet pod Turnškovim vodstvom Šrota razrešil nekrivdno in da je ta prav zaradi take razrešitve dobil 152.000 evrov odpravnine.

Druga teza je, da je Turnšek z odstavitvijo Šrota po vnaprejšnjem dogovoru z »bogovi« opravil najbolj »umazano« delo, s čimer naj bi se odkupil za nazaj. A se to ni zgodilo, kar je zdaj tudi sam (prepozno) spoznal.

Primer Pivovarne Laško lepo kaže, kakšni sta vloga uprave in nadzornega organa. Na kratko rečeno: podjetja so uspešna, če imajo sposobne uprave. Nadzorni svet uprave ne more nadomestiti, lahko pa prepreči marsikatero neumnost in nepotrebno škodo. V laškem primeru ni bilo niti prvega niti drugega.

Razmerje med nadzornimi sveti in upravami je sicer stalen predmet kritik tudi v razvitih kapitalističnih državah. Vse prevečkrat se namreč izkaže, da uprave in nadzorni sveti delujejo po principu »vrana vrani ne izključe oči«.

V Sloveniji položaj v tem pogledu nikoli ni bil zgleden, v zadnjih letih pa je postal kritičen. Člani so se v nadzorne svete postavljali ne glede na sposobnost in neodvisnost. Napake uprav in nadzornih svetov so se spregledovale, tolerirale in odpuščale. Ta sistem odpustkov je postopno postal vir medsebojnega izsiljevanja in gnilih kompromisov.

Kako priti do bolj odgovornih nadzornih svetov? Sami svojih pooblastil in odgovornosti očitno niso sposobni začeti dojemati resno. Njihovi člani se vse preveč pogosto pretvarjajo, da nič ne vidijo. Oči imajo zato, da si jih zatiskajo.

